

PRINÁŠAME INŠPIRUJÚCE PRÍKLADY, KTORÉ PREDSTAVUJÚ UNIKÁTNE PRÍRODNÉ, KULTÚRNE, HISTORICKÉ, TRADIČNÉ A RELIGIÓZNE HODNOTY, KTORÉ SÚ V SYMBIÓZE S UDRŽATEĽNÝM A ZODPOVEDNÝM CESTOVNÝM RUCHOM, S HODNOTAMI PRÍRODNÉHO BOHATSTVA A KULTÚRNEHO DEDIČSTVA A S ROZVOJOVÝMI AKTIVITAMI.

Európske a svetové prvenstvá Sklených Teplic

Sklené Teplice vznikli ako drevorubačská osada a obyvatelia ťažili drevo pre bane v neďalekej Banskej Štiavnici. V minulosti nemeckí obyvatelia obec nazývali Glashutte – sklená, sklárska huta. Druhá časť názvu obce Teplice je spojená s teplou liečivou vodou, podobne ako pri názvoch iných kúpeľných miest napr. Trenčianske, Rajecké, Turčianske Teplice.

Približne v r. 1350 tu bola založená skláraň, ktorá však neprodukovala sklo na bežné účely, ale chemické sklo. Využívali ho hutníci pri zisťovaní obsahu zlata a striebra v rudách vyťažených v banskoštiavnickom banskom revíri. Jej výnimočnosť spočíva v tom, že bola 1. sklárňou tohto druhu v Uhorsku.

Po jej zániku (17. st.) bola v Sklených Tepliciach založená huta. V nej sa oddeľovalo zlato a striebro od nevyužívaných rúd pomocou olova. Takto sa tu spracovávali rudy vyťažené v Banskej Štiavnici a okolí. Zaujímavosťou je, že hutu navštívil aj cisár František Lotrinský, manžel Márie Terézie, aby videl, ako sa produkuje zlato, ktoré obohacuje jeho pokladnicu.

Obr. 1 Busta Ignaza von Borna v Sklených Tepliciach

Neskôr sa tu zriadila amalgamačná huta, ktorá produkovala zlato a striebro zo zlatonosných rúd pomocou ortuti. Autor nepriamej amalgamácie Ignaz von Born (Obr. 1) svoju metódu predstavil pred mnohými odborníkmi sveta v r. 1786. Vtedy sa v Sklených Tepliciach stretlo mnoho významných predstaviteľov vedeckého života 18. storočia, aby sa mohli zoznámiť s Bornovou nepriamou amalgamáciou. Vďaka vysokej účasti vedcov sa tu – v Sklených Tepliciach v r. 1786 uskutočnil 1. medzinárodný kongres baníkov a hutníkov na svete a bola tu založená 1. medzinárodná vedecká spoločnosť na svete (Obr. 2). Vedenie spoločnosti bolo najprv v Sklených Tepliciach, no neskôr sa presťahovalo do Zellerfeldu v Nemecku.

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 2 Informačná tabuľka o konaní 1. medzinárodného kongresu baníkov a hutníkov a o založení 1. medzinárodnej vedeckej spoločnosti na svete

Zdroj: O. Slobodníková

Huta koncom 18. storočia zanikla, pretože amalgamačná metóda nespĺňala ekonomické predstavy vtedajších úradníkov. Budovy huty sa predali kúpeľom a súkromníkom, zariadenie sa rozdelilo medzi iné huty v okolí. Takto v Sklených Tepliciach zanikla priemyselná výroba a obec sa orientovala iba na kúpeľníctvo a poľnohospodárstvo.

Obyvatelia obce oddávna využívali blahodarné účinky tunajších termálnych minerálnych vôd. Ide o zemité vody mierne mineralizované s dominantným obsahom horčíka a vápnika, ktoré ich predurčujú predovšetkým na liečbu ochorení pohybového a nervového ústrojenstva. Liečia sa tu však aj pacienti s inými diagnózami. Sklené Teplice patria k jedným z posledných kúpeľov na Slovensku, v ktorých sa voda neriedi, ani chemicky neupravuje a každý deň sa v bazénoch vymieňa. Kúpeľní hostia majú v bazénoch denne k dispozícii čistú, liečivú vodu priamo z prameňov a k relaxácii upravený kúpeľný park (Obr. 3) či kaviareň Kursalón (Obr. 4).

Obr. 3 Kúpeľný park

Zdroj: O. Slobodníková

Obr. 4 Kursalón – kúpeľná kaviareň

Zdroj: O. Slobodníková

Jaskynný parný kúpeľ Parenica je slovenský a európsky unikát. Je to prírodne vytvorená jaskyňa s hypertermálnou vodou s teplotou +42 °C a s vysokým obsahom horčíka a vápnika. Voda v jaskynnom kúpeľi pochádza priamo z termálneho prameňa a tiež nie je chemicky upravovaná. Tečie po stenách travertínov do minibazéna, v ktorom relaxujú kúpeľní hostia. Jej účinky blahodarne pôsobia pri liečbe viacerých diagnóz a voda je vhodná aj na pitie. Keďže sa pri tejto teplej 42 °C vode už vytvára para, kúpeľ dostal názov Parenica.

Obr. 5 Kostol sv. Lukáša

Zdroj: O. Slobodníková
02/2022

Obr. 6 Socha sv. Barbory

Zdroj: O. Slobodníková

K religióznym skvostom Sklených Teplíc patrí klasicistický Kostol sv. Lukáša (Obr. 5). Bol postavený v r. 1807 – 1811. Potom neskorobaroková socha sv. Jana Nepomuckého z r. 1784, ktorá bola zreštaurovaná v r. 2019 a nachádza sa vľavo od hlavného vchodu kostola. V areáli Kostola sv. Lukáša je umiestnený plechový kríž s ukrižovaným Ježišom Kristom na štíhlom kamennom podstavci, potom drevený kríž pripomínajúci sv. misiu z r. 1933, socha Panny Márie a socha sv. Barbory (patrónka baníkov). Obidve sú umiestnené na kamenných podstavcoch pri vedľajšom vchode do kostola (Obr. 6). Kostol je počas dňa otvorený pre návštevníkov.

Zaujímavosti z pohľadu udržateľného cestovného ruchu:

- ♣ Jedinečné prvenstvá, zaujímavosti a skvosty Sklených Teplíc zachováva a chráni obec Sklené Teplice, Liečivé termálne kúpele Sklené Teplice a farnosť Sklené Teplice.
- ♣ Obecná samospráva a manažment kúpeľov podporujú udržateľný cestovný ruch vytváraním pracovných pozícií pre miestnych obyvateľov v službách spojených s kúpeľníctvom a v sekundárnych službách cestovného ruchu, čím prispievajú k ekonomickej udržateľnosti tohto odvetvia na lokálnej úrovni.
- ♣ Vyššie uvedení aktéri (obec, kúpele, farnosť) sa podieľajú na organizovaní aktivít spojených s vytváraním estetického verejného priestoru v obci, na údržbe kúpeľného parku a externých liečivých prameňov, ako aj na úprave okolia a interiéru Kostola sv. Lukáša.
- ♣ Správca farnosti Sklené Teplice umožňuje obyvateľom, návštevníkom a kúpeľným hosťom počas celého dňa navštíviť Kostol sv. Lukáša a sakrálne pamiatky.
- ♣ Sprístupnením výnimočného historického, vedeckého, kúpeľného i religiózneho bohatstva aktéri prispievajú nielen k obohateniu vedomostí a zážitkov návštevníkov, ale sa podieľajú na starostlivosti a ochrane tohto bohatstva pre budúce generácie.

Podľa Protokolu o udržateľnom cestovnom ruchu k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (2003) udržateľný cestovný ruch zabezpečuje udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý, a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy; poskytuje príležitosť pre vzdelávanie zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a biologických zdrojov; rešpektuje sociálno-kultúrnu autenticnosť hostiteľských komunit, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami, prispieva k zabezpečeniu životaschopných, dlhodobých ekonomických činností, poskytuje sociálno-ekonomické výhody všetkým zainteresovaným, ktoré sú spravodlivo rozdelené vrátane stabilných pracovných a zárobkových príležitostí a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, čím prispieva k zmierneniu chudoby.

Názov:	Európske a svetové prvenstvá Sklených Teplíc
Autorka:	© RNDr. Mgr. Oľga Slobodníková, PhD. (SAŽP)
Gestori:	Ministerstvo životného prostredia SR, sekcia ochrany prírody a krajiny, sekcia zahraničných vzťahov a environmentálnej politiky MŽP SR
Jazyková korektúra:	Mgr. Alena Kostúriková (SAŽP)
Grafika:	Stanislav Hupian (SAŽP)
Vydavateľ:	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia
Rok vydania:	2022